

Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeğinin (STAI-TX) Rastgele Seçilmiş Bireylerde Uygulanması ve Sonuçları

Application of State-Trait Anxiety Scale (STAI-TX) in Randomly Selected Individuals and Results

Ece Yıldız¹, Emine Neşe Yeniçeri², Kurtuluş Öngel³

¹ Arş.Gör.Dr., Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Muğla

² Doç.Dr., Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Muğla

³ Prof.Dr., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğit. ve Araşt. Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği, İzmir

Özet

Amaç: Kaygı, bir tehdit altında hissedilen korku ve gerginlik durumu olarak ifade edilebilir. Sürekli ve durumluk kaygısı şeklinde değerlendirilebilir. Bu çalışmada, genel popülasyondaki kaygı düzeyleri ile bireylerin sosyodemografik değişkenleri arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışma prospektif, kesitsel tipte planlanmıştır. Hastaneye herhangi bir nedenle başvuran ve rastgele seçilen 300 hastaya uygulanan STAI-TX kaygı ölçeğine verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Veriler, Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 22.0 istatistik programında ki-kare, Anova ve ortalamat-testi ile değerlendirilmiş; $p < 0,05$ istatistiksel anlamlı olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Üçyüz kişinin 168'i (%56) kadın, 124'ü (%41,3) erkekti; 8 kişi cinsiyet belirtmemiştir. Ortalama yaş $41,94 \pm 0,94$ saptandı (min:9, max:89). Eğitim durumuna göre; eğitimi olmayanlar 9 kişi (%3), ilköğretim mezunları 97 kişi (%32,3), lise mezunları 81 kişi (%27) ve üniversite mezunları 82 kişi (%27,3) bulundu. Gelir düzeyine göre; 1000 TL ve üzerinde olan kişi sayısı 185 kişi (%61,7) saptandı. 107 kişi (%35,7) herhangi bir işte çalışırken, 169 kişi (%56,3) herhangi bir işte çalışmamaktaydı. Kişilerin durumluk ve sürekli kaygı ölçek puanları karşılaştırıldığında istatistiksel anlamlı bulundu ($p:0,000$). Erkeklerin %40,3'ü, kadınların %59,5'i şu an sakinim sorusunda hiç veya biraz cevabını verdi. Erkeklerin, durumluk ve sürekli kaygı ölçeklerine göre istatistiksel anlamlı olarak kadınlardan daha sakin olduğu görüldü ($p:0,003$; $d:-,178$). Gelir düzeyi ile kaygı ilişkili soruların büyük çoğunluğu istatistiksel anlamlılık göstermedi.

Sonuç: Cinsiyet açısından, genel toplum düzeyi ile uyumlu bir oran saptandı. Eğitimsiz grup çok düşük olmakla birlikte; eğitim durumuna göre dağılım gruplar arası benzerlik göstermekteydi. Her iki cinsiyette de sakin olma durumunun düşük olması göze çarptı; bu durumun sebeplerinin toplum sağlığı açısından araştırılması gerekmektedir. Gelir düzeyi ile kaygı arasında anlamlılık olmaması; kişilerin kaygı duymayacakları kadar gelirlerinin olmadığını düşündürdü. Kişiler hem sürekli hem de anlık olarak kaygılıydılar. İstatistik anlamlı olarak ortamda bulunma kaygı yaratmamakla birlikte; erkeklerde %13, kadınlarda %17 oranında kaygı puan artışı görüldü.

Anahtar kelimeler: Demografik özellik, durumluk kaygı, sürekli kaygı

Summary

Objective: Anxiety can be expressed as a state of fear and tension under threat. It can be defined as continuous and state anxiety. In this study, it was aimed to determine the relationship between anxiety levels in the general population and sociodemographic variables of individuals.

Material and Methods: This study was planned in a prospective cross-sectional pattern. STAI-TX anxiety scale was administered to 300 randomly selected patients who were admitted to the hospital for any reason and their responses were evaluated. Data were analyzed by chi-square, Anova and mean-t-test in Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 22.0 statistical program. $p < 0,05$ was considered statistically significant.

Results: 168 (56%) of the three hundred were female and 124 (41.3%) were male; 8 people did not specify gender. The mean age was 41.94 ± 0.94 years (min:9, max:89). According to education; 9 people (3%) had no education, 97 people (32.3%) of primary school graduates, 81 people (27%) of high school graduates and 82 people (27.3%) of university graduates were found. According to income level; 185 persons (61.7%) were found to be 1000 TL or more. 107 people (35.7%) were employed in any job, while 169 (56.3%) were not

employed in any job. When the state and trait anxiety scores of the subjects were compared, it was found to be statistically significant ($p:0.000$). 40.3% of men and 59.5% of women gave no or some answer to the question of calm. According to the state and trait anxiety scales, it was found that men were statistically more calm than women ($p:0.003$; $d:-,178$). Most of the questions related to income level and anxiety did not show statistical significance.

Conclusion: In terms of gender, a ratio compatible with the general population level was determined. Although the uneducated group is very low; the distribution was similar between the groups according to educational background. The low levels of calmness in both sexes were noteworthy; the reasons for this should be investigated in terms of public health. About the lack of significance between income level and anxiety; it was thought that people did not have enough income to worry. People were both anxious and continuous. Although the presence of statistical significance does not cause anxiety; 13% in males and 17% in females.

Key words: Demographic characteristics, state anxiety, trait anxiety

Kabul Tarihi: 23.02.2019

Giriş:

Kaygı, bir tehdit altında hissedilen korku ve gerginlik durumu olarak ifade edilebilir. Kaygı, “gelecekle ilgili insanı üzen ve sıkı bir bekleme hali, güvensizlik duygusu ile karışık bir heyecan durumu” (1,2) olarak tanımlandığı gibi, “dış dünyadan kaynaklanan bir tehlike ihtimali ya da kişi tarafından tehlikeli olarak algılanıp yorumlanan herhangi bir durum karşısında yaşanan bir duygu” (3) olarak da tanımlanır. Kaygı durumunda birey kendisini bir alarm durumunda ve sanki bir şey olacakmış gibi hisseder, tedirginlik duyar (4). En önemli nedenlerinden birinin korkutucu bir uyarıyla ilgili bilinçaltı anı olan (5) kaygı durumu; titreme, terleme, çarpıntı ve yüksek nabız gibi fiziksel semptomlarla seyreden bir tabloya işaret etmektedir (6).

Spielberger (7); kaygıyı, stres yaratan durumların oluşturduğu üzüntü, algılama ve gerginlik gibi hoş olmayan duygusal ve gözlenebilir tepkiler olarak tanımlamaktadır. Spielberger (8)'in aktardığına göre ilk defa Cattell ve Scherer (9)'ün çalışmalarında faktör analizi ile belirlenen ve "durumluk kaygı", "sürekli kaygı" olarak isimlendirilen iki tür kaygı tanımlanmaktadır. Durumluk kaygı, öznel gerilim ve korku duygularıyla karakterize olan geçici duygusal bir durum olarak tanımlanmaktadır. Sürekli kaygı ise, görece olarak bireyde varolan kaygı eğilimini göstermekte olup, durumluk kaygının yoğunlaşması ve süreklilik kazanması halidir.

Durumluk kaygı ve sürekli kaygıyı ölçmek amacıyla Spielberger ve arkadaşları (10) tarafından Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri (STAI) geliştirilmiştir. Ölçeğin, Türkçe'ye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, Öner ve Le Comte (11) tarafından gerçekleştirilmiştir (12).

Durumluk kaygı, bireyin içinde bulunduğu stresli durumlardan dolayı hissettiği korku olup bireyin gerilim ve huzursuzluk duygularının göstergesidir. Sürekli kaygı ise bireyin kaygı yaşantısına olan bağımlılığıdır. Bu durum kişinin içinde bulunduğu durumları sürekli olarak algılaması ya da stres olarak yorumlaması biçiminde ifade edilebilir. Sürekli kaygı durumu ise bireyin kaygı yaşantısına olan bağımlılığıdır (13). Sürekli kaygı, belirli bir durum veya zamana göre ortaya çıkmayan, nispeten sürekli olan bir kaygıyı göstermektedir. Bu tip kaygı sahibi bireyler, herhangi bir durum veya zamanda kaygıya kapılabilirler (14).

Bu çalışmada, genel popülasyondaki kaygı düzeyleri ile bireylerin sosyodemografik değişkenleri arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmıştır; çalışmada, genel popülasyonda süreklilik ve durumluluk kaygı düzeyleri kıyaslanmıştır. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Bireylerin yaşı durumluk ve sürekli kaygı düzeyini etkilemekte midir?
- Bireylerin cinsiyet farkı durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini etkilemekte midir?

- Bireylerin eğitim düzeyi durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini etkilemekte midir?
- Bireylerin mesleğinin varlığı durumluk ve sürekli kaygı düzeyini etkilemektedir?
- Bireylerin gelir düzeyi durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini etkilemekte midir (15)?

Bu çalışmada bir eğitim araştırma hastanesine başvuran hastaların rastgele seçilerek detaylı bilgilendirilip onayları alındıktan sonra durumluk ve sürekli kaygı ölçeği sorularına verdikleri cevaplar değerlendirilerek, kaygıya yol açan bir kısım sorunların tespit etmek amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem:

Prospektif tipte düzenlenen bu kesitsel çalışmaya, 1.Ağustos - 1.Eylül.2018 tarihleri arasında İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne herhangi bir nedenle başvuran bireyler alınmıştır. Çalışmanın etik kurul başvurusu Temmuz 2018'de yapılmış; Ağustos 2018'de hastane onayı beklenmiş; Ağustos/Eylül 2018'i kapsayan sürede de anketler uygulanmıştır.

Çalışma için hastalar tesadüfi olarak seçilmiş; kartopu örneklem ile anketlerin uygulandığı ayları kapsayan 1 aylık süreçte hastaneye başvuran ve çalışmaya katılmaya onay veren 300 hasta, araştırmaya dahil edilmiştir.

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne başvuran bireylerle ilk olarak çalışma hakkında bilgi verilmiş ve gönüllü bireylerin sözlü onamı alınmıştır. Katılımcılara, Speilberger ve arkadaşları (10) tarafından geliştirilmiş olan Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri (STAI) Ölçeği uygulanmıştır. Ölçeğin en başında kişilerin sosyodemografik özelliklerini sorgulayan 5 adet soru bulunmaktadır. Ölçekte; durumluk alanda 20, sürekli alanda 20 soru vardır. Dört puanlık Likert tipi ölçüm sağlamaktadır. Bir puan, soruda belirtilen durumun kendilerini hiç

yansıtmadığını; 4 puan, soruda belirtilen durumun kendilerini tamamen yansıttığını gösterir.

Veriler, Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 22.0 istatistik programında, dağılım özelliğine göre seçilmiş olan uygun istatistiksel yöntemlerle (ki-kare, Anova ve ortalama-t-testi) ile değerlendirilmiş; $p < 0,05$ istatistiksel anlamlı olarak kabul edilmiştir. Öncelikle sosyo demografik veriler yüzde analizi yapılarak her bir gruba giren kişi sayısı ve yüzdesi belirlenmiş; ölçek puanları ile istatistiksel anlamlılık açısından karşılaştırılmıştır (ki-kare testi). Ardından her bir ölçek için kişilerin aldıkları ortalama puanlar hesaplanmış, testlerin birbirine göre anlamlılıkları karşılaştırılmıştır (ortalama-t-testi).

Bulgular:

Üçyüz kişinin 168'i (%56) kadın, 124'ü (%41,3) erkekti; 8 kişi cinsiyet belirtmemişti. Ortalama yaş $41,94 \pm 0,94$ saptandı (min:9, max:89). Eğitim durumuna göre; eğitimi olmayanlar 9 kişi (%3), ilköğretim mezunları 97 kişi (%32,3), lise mezunları 81 kişi (%27) ve üniversite mezunları 82 kişi (%27,3) bulundu. Gelir düzeyine göre; 1000 TL ve üzerinde olan kişi sayısı 185 kişi (%61,7) saptandı. 107 kişi (%35,7) herhangi bir işte çalışırken, 169 kişi (%56,3) herhangi bir işte çalışmamaktaydı. Kişilere ait diğer sosyodemografik özellikler tablo.1 de özetlenmiştir.

Kişilerin durumluk ve sürekli kaygı ölçek puanları karşılaştırıldığında istatistiksel anlamlılık bulunmuştur ($p:0,000$). Erkeklerin %40,3'ü, kadınların %59,5'i şu an sakinim sorusunda hiç veya biraz cevabını verdi. Erkeklerin, durumluk ve sürekli kaygı ölçeklerine göre istatistiksel anlamlı olarak kadınlardan daha sakin olduğu görüldü ($p:0,003$; $d:-,178$). Gelir düzeyi ile kaygı ilişkili soruların büyük çoğunluğu istatistiksel anlamlılık göstermedi.

Tablo 1. Kişilere ait sosyodemografik özellikler

Sosyo- Demografik Bilgiler	Sayı (n)	Yüzde (%)	TOTAL
Yaş grupları			
15-18	11	5.9	185
19-29	53	28.6	
30-39	58	31.4	
40-49	63	34.1	
Eğitim Durumu			
Okur-yazar değil	1	0.5	185
İlkokul mezunu	27	14.6	
Ortaokul mezunu	13	7.0	
Lise mezunu	54	29.2	
Üniversite mezunu	90	48.6	
Ekonomik Durum			
Çok kötü	0	0	185
Kötü	11	5.9	
Orta	90	48.6	
İyi	72	38.9	
Çokiyi	12	6.5	
Evinde Kimlerle Yaşadığı			
Eşi ve çocuklarıyla yaşayan	86	46.5	185
Eşi,anne-baba ve çocuklarıyla yaşayan	4	2.2	
Eşi,kayınvalide-kayınpeder ve cocuklarıyla yaşayan	8	4.3	
Diğer	87	47.0	
Sigara Kullanımı			
Hiç kullanmayan	103	55.7	185
Kullanıp,bırakan	27	14.6	
Aktif olarak kullanan	55	29.7	
Alkol Kullanımı			
Hiç kullanmayan	80	43.2	185
Kullanıp,bırakan	16	8.6	
Aktif olarak kullanan	89	48.1	
Kronik hastalık varlığı			
Kronik hastalığı var	63	34.1	185
Kronik hastalığı yok	122	65.9	
Sürekli /raporlu ilaç kullanımı			
Sürekli /raporlu ilaç kullanımı var	51	27.6	185
Sürekli /raporlu ilaç kullanımı yok	134	72.4	

Tartışma:

Kişiler hem sürekli hem de anlık olarak kaygılıydılar. Hastalarda saptanan yüksek anksiyete değerleri, bizi bunun sebebini düşünmeye yönlendirse de; hastane ortamında bulunmanın bile kaygı yaratacağı, ilk akla gelen faktör oldu. İstatistik anlamlı olarak ortamda (hastanede) bulunma kaygı yaratmakla birlikte; erkeklerde %12,9, kadınlarda %17,2 oranında kaygı puan artışı görüldü. Çalışmaya sadece hastaların değil, herhangi bir sebeple hastanede o anda bulunan tüm bireylerin dahil edilmiş olması,

kaygı ile hastalık ilişkisini araştırmaya imkan vermedi.

Çalışmada cinsiyetin tek başına pozitif bağımsız bir değişken olduğu göze çarpmaktadır. Yapılmış olan farklı çalışmalarda da, benzer şekilde kadınlar lehine cinsiyet farklılığı gözlenmiştir (16,17).

Cinsiyet açısından, genel toplum düzeyi ile uyumlu bir oran saptandı. Eğitimsiz grup çok düşük olmakla birlikte; eğitim durumuna göre dağılım gruplar arası benzerlik göstermekteydi. Her iki cinsiyette de sakin olma durumunun düşük olması göze çarptı;

bu durumun sebeplerinin toplum sağlığı açısından araştırılması gerekmektedir. Bu durumun, örneklem grubundaki farklılıklardan kaynaklanmış olabileceği düşünüldü.

Gelir düzeyi ile kaygı arasında anlamlılık olmaması; kişilerin kaygı duymayacakları kadar gelirlerinin olmadığı düşünüldü.

Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri ile günümüze kadar ülkemizde ve yurtdışında yapılmış çok fazla klinik çalışma mevcuttur (18,19,20,21,22,23). Literatür incelendiğinde bu çalışmaların genellikle klinik araştırma veya öğrenciler üzerinde gerçekleştirildiği göze çarpmaktadır. Bireylerin dolaylı olarak medikal durumlarını da etkileyen kaygının düzeyinin belirlenmesi, genel anlamda hastalıkların tedavi ve takip aşamalarında faydalı olacaktır.

Çalışmada ailesel ve sosyal stres faktörlerinin araştırılmamış olması ise, çalışmanın temel kısıtlılığını oluşturmaktadır.

Kaynaklar:

1. Öncül R. Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü. MEB Yayınları, Ankara, 2000.
2. Coşkun Y, Günbey A. Engelli çocuğu olan annelerin sürekli kaygı düzeyleri ile sosyal destek algıları arasındaki ilişki. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi 2009;10(1):213-27.
3. Alisinanoğlu F, Ulutaş İ. Çocukların kaygı düzeyleri ile annelerinin kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Eğitim ve Bilim 2003;28(128):65-71.
4. Nar E. Beni Anlayın. 3. Baskı, Babıali Kültür Yayıncılığı, İstanbul, 2003.
5. Morgan TC. Psikolojiye Giriş. Çev: HÜ. Psikoloji Bölümü Öğretim Elemanları. HÜ. Psikoloji Bölümü Yayınları, Ankara, 2000.
6. Beck AT, Emery G. Anksiyete bozuklukları ve fobiler bilişsel bir bakış açısı. Çev: Veysel Öztürk. Litera Yayıncılık, İstanbul, 2005.
7. Spielberger CD. Anxiety: Current Trend in Theory and Research. New York: Academic Press, 1972.
8. Spielberger CD. Theory and research on anxiety. Anxiety and Behavior (third ed.) Edit: CD. Spielberger. Academic Press Inc, New York, 1971:3-20.
9. Cattell RB, Scheier IH. The Nature of Anxiety: A Review of Thirteen Multivariate Analyses Comprising 814 Variables. Psychological Reports 1958;4:351-88.
10. Spielberger CD, Gorsuch RC, Lushene RE. Manual for the State-Trait Anxiety Inventory. Consulting Psychologists Press, California, 1970.
11. Öner N, Le Compte A. Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı. Boğaziçi Üniversitesi Yayını, İstanbul, 1983.
12. Büyüköztürk Ş. Araştırmaya Yönelik Kaygı Ölçeğinin Geliştirilmesi. Eğitim Yönetimi 1997;3(4):453-64.
13. Aral N. Fiziksel istismar ve çocuk. Tekışık Web Ofset Yayıncılık, Ankara, 1997.
14. Terzioğlu AE, Koç Y, Yazıcı M. Halk oyunları oynayanların durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri (Erzincan Yöresi Örneği). EÜSBED 2013;6(2):361-70.
15. Doğru SSY, Arslan E. Engelli Çocuğu olan Annelerin Sürekli Kaygı Düzeyi ile Durumluk Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2008;19:543-53.
16. Peker I, Alkurt MT, Usta MG, Turkbay T. The evaluation of perceived sources of stress and stress levels among Turkish dental students. Int Dent J. 2009;59(2):103-11.
17. Andrade L, Gorenstein C, Vieira Filho AH, Tung TC, Artes R. Psychometric properties of the Portuguese version of the State-Trait Anxiety Inventory applied to college students: factor analysis and relation to the Beck Depression Inventory. Braz J Med Biol Res 2001;34(3):367-74.
18. Song C, Kenis G, van Gastel A, Bosmans E, Lin A, de Jong R et al. Influence of psychological stress on immune-inflammatory variables in normal humans. Part II. Altered serum concentrations of natural anti-inflammatory agents and soluble membrane antigens of monocytes and T lymphocytes. Psychiatry Res 1999;85(3):293-303.
19. Johnson DR, Gronlund SD. Individuals lower in working memory capacity are particularly vulnerable to anxiety's disruptive effect on performance. Anxiety Stress Coping 2009;22(2):201-13.
20. Quek KF, Low WY, Razack AH, Loh CS, Chua CB. Reliability and validity of the Spielberger State-Trait Anxiety Inventory (STAI) among urological patients: a Malaysian study. Med J Malaysia 2004;59(2):258-67.
21. Xiao R, Wu WL, Hu JM, Qiu CJ, Wang Q, Wei G et al. Prevalence and risk factors of social anxiety disorder in high schools and universities in

Chengdu. Sichuan Da Xue Xue Bao Yi Xue Ban
2006;37(4):636-40.

22. Verkuil B, Brosschot JF, Thayer JF. Capturing worry in daily life: are trait questionnaires sufficient? Behav Res Ther 2007;45(8):1835-44.
23. Mergen H, Erdoğan Mergen B, Tan Ş, Öngel K. Evaluating the depression and related factors among the Students of the Faculty of Education at Celal Bayar University. The New Journal of Medicine 2008;25(3):169-73.

İletişim:

Arş.Gör.Dr. Ece Yıldız
Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Fakültesi
Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Muğla
Tel: +90.5549378737
E-mail: dr.eceyildiz8@gmail.com